

Yeni YOL

Qəzet 17 iyun 2015-ci il tarixindən nəşr olunur.

15 APREL 2021-Cİ İL №007 (130)

Səh. 2

**MULTİQULDURALİZM VƏ YA
PROKRUST YATAĞI -
AZƏR MUSAOĞLU YAZIR**

Səh. 3

**RƏHMƏT QAPILARININ AÇILDIĞI AY -
RAMAZAN -
HACI BƏKİROĞLU YAZIR**

Səh. 5

YANA-YANA - İBRAHİMXƏLİL YAZIR

Səh. 5

**“XALQ NƏ DEYƏR” -
ESMİRA ƏLƏKBƏRLİ YAZIR**

Səh. 6

**“QƏDİM TİFLİSİN ƏDƏBİ BOHEMASI” -
MİRZƏ MƏMMƏDOĞLUNUN TƏRCÜMƏSİNDƏ**

Səh. 7

**BEVERVARDDA MEYDAN SEYRİ -
AFİQ MUXTAROĞLU YAZIR**

Səh. 7

**SAĞLIĞINDA QIYMƏT VERƏK İNSANLARA -
DİLARƏ TƏHMƏZOVA YAZIR**

GÜRCÜSTANDA KORONAVİRUSA 293321 NƏFƏR YOLUXUB

Aprelin 15-nə olan son məlumata əsasən, Gürcüstanda koronavirusa 293321 nəfər yoluxub. Bu haqda xüsusi yaradılmış www.stopcov.ge saytında qeyd edilib.

Məlumatda ölkədə koronavirusdan dünyasını dəyişənlərin ümumi sayı 3916 nəfər, sağalanların sayı isə 279831 nəfər olaraq göstərilib.

Ölkə üzrə karantin rejimində 331 nəfər, stasionar nəzarətdə 2720 nəfər, COVID mehmanxanalarda olan şəxslərin sayı isə 400 nəfər olaraq göstərilib.

9 APREL FACİƏSİNİN 32-Cİ İLDÖNÜMÜ TAMAM OLUR

9 Aprel faciəsinin 32-ci ildönümü tamam olur. 1989-cu ilin 9 aprelinə sovet ittifaqının hərbi qüvvələrinin bir hissəsi Tbilisinin mərkəzində Gürcüstan parlamentinin binası yaxınlığında müstəqillik tələbi ilə keçirilən dinc aksiyanı amansızlıqla dağıdıb.

Nəticədə 18-i qadın olmaqla 21 nəfər həlak olub, minlərlə insan mənsəyi məlum olmayan qazdan zəhərlənib.

Qanlı hadisədən iki il sonra 1991-ci ilin aprelin 9-da Gürcüstanın Ali Şurası dövlət müstəqilliyinin bərpasını elan edib. 9 aprel Gürcüstan tarixinə qanlı səhifə ilə yanaşı, dövlət müstəqilliyinin bərpası günü kimi də daxil olub.

Aprelin 9-u Gürcüstanda qeyri-ış günüdür. Bu gün dövlət müstəqilliyi uğrunda canlarından keçənlərin əziz xatirəsi parlament binasının qarşısındakı memorial abidə önündə yad edilir.

YENİ MALİYYƏ NAZİRİ VƏ ƏDLİYYƏ NAZİRİ TƏYİN OLUNUB

Laşa Xutsişvili Gürcüstanın maliyyə naziri vəzifəsinə təyin olunub.

Bu barədə ölkənin Baş naziri İrakli Qarıbaşvili bildirib.

Hökumət başçısı həmçinin **Rati Breqadzenin** ədliyyə naziri vəzifəsinə təyin olunduğunu da bildirib.

O, bu vəzifədə Haaqa məhkəməsinə hakim seçilən Qoça Lortkipanidzeni əvəzləyib.

Qeyd edək ki, keçmiş maliyyə naziri İvane Maçavariani martın 31-i istefa verdiyini bildirib. O, bu vəzifədə 2018-ci ilin iyulundan çalışıb.

AMİRAN QAMKRELİDZE: GÜRCÜSTANDA PANDEMİYANIN ÜÇÜNCÜ DALĞASI BAŞLAYIB

“Gürcüstanda koronavirus pandemiyasının üçüncü dalğası başlayıb”. Bunu ölkənin Xəstəliklərə Nəzarət və İctimai Sağlamlıq Milli Mərkəzinin rəhbəri, baş epidemioloq Amiran Qamkrelidze brifinqdə çıxışı zamanı deyib.

O, bildirib ki, ölkədə epidemioloji vəziyyət getdikcə daha da ağırlaşır.

“Bir çox ölkələrdə virusun yayılmasının üçüncü dalğası müşahidə edilir. Gürcüstanda da üçüncü dalğanın başladığını deyə bilərik”, - deyər A.Qamkrelidze bildirib.

TÜRKİYƏ VƏ AZƏRBAYCAN SƏFİRLƏRİ 9 APREL FACİƏSİNİN QURBANLARINI YAD EDİBLƏR

Azərbaycanın Gürcüstandakı səfiri Faiq Quliyev və Türkiyənin Gürcüstandakı səfiri Fatma Ceren Yazqan parlamentin binası qarşısında 9 Aprel faciəsi qurbanlarının xatirəsinə ucaldılmış abidəni ziyarət ediblər.

Səfirələr memorialın önünə əklil qoyaraq Gürcüstanın müstəqilliyi uğrunda şəhid olanların xatirəsinə ehtiramla yad ediblər.

Xatırladaq ki, 1989-cu ilin 9 Aprel hadisələrindən 32 il ötür. Həmin gün Sovet İttifaqının hərbi qüvvələrinin bir hissəsi Tbilisinin mərkəzində

Gürcüstan parlamentinin binası yaxınlığında müstəqillik tələbi ilə keçirilən dinc aksiyanı amansızlıqla dağıdıb. Nəticədə 18-i qadın olmaqla 21 nəfər həlak olub, minlərlə insan mənşəyi məlum olmayan qazdan zəhərlənib.

TÜRKİYƏDƏ TƏCRÜBƏ KEÇMİŞ TƏLƏBƏLƏRƏ SERTİFİKATLARIN VERİLMƏSİ İLƏ BAĞLI TƏDBİR KEÇİRİLİB

Aprelin 7-si Gürcüstan Gənclərinə Yardım və Maarifləndirmə Təşkilatı (GYMD) paytaxtda yerləşən "Tiflis Palace" mehmanxanasında "Gürcüstanlı tibb tələbələrini Türkiyədə təcrübə keçmə və Türkiyəni tanıma layihəsi" iştirakçılarında sertifikatların verilməsi ilə bağlı tədbir keçirib.

"Yeni Yol" xəbər verir ki, təbdirdə layihə ilə bağlı videoçarx nümayiş etdirildikdən sonra GYMD-nin sədri Musa Hacıyev çıxış edərək layihə haqqında

məlumat verib və layihənin tələbələr üçün əhəmiyyətindən danışıb.

Daha sonra Türkiyə Cümhuriyyətinin Gürcüstandakı səfiri Fatma Ceren Yazqan, Azərbaycan Respublikasının Gürcüstandakı səfiri Faiq Quliyev, lahiyə iştirakçılarından İ.Cavaxişvili adına Universitetin tələbələri Mariam Elisaşvili və Xıdır Əhmədov çıxış ediblər.

Tədbirin sonunda layihə iştirakçılarında təcrübə gördükləri Türkiyənin Uludağ Universiteti tərəfindən verilmiş sertifikatlar təqdim olunub.

Xatırladaq ki, layihə GYMD-nin təşkilatçılığı və Yurtdışı Türkler və Akraba Toplukuklar Başkanlığının (YTB) dəstəyi ilə 2015-ci ildən etibarən həyata keçirilir. Bugünə qədər bu layihədən 120-dən çox tələbə istifadə edib. COVID-19 pandemiyasına görə layihə 2020-ci ildən etibarən dayandırılıb.

TÜRKİYƏ MARNEULİ HƏRBİ AERODROMUNU YENİ TEXNİKİ AVADANLIQLARLA TƏCHİZ EDİB

Türkiyə Gürcüstanın Marneuli hərbi aerodromunu yeni texniki avadanlıqlarla təchiz edib. Mikroavtobus, yükqaldırıcı və maşınıyuma avadanlığı Gürcüstanın Müdafiə Nazirliyinə təqdim olunub.

Təchizat iki ölkə arasında hərbi maliyyə əməkdaşlığı haqqında saziş çərçivəsində həyata keçirilib.

Aprelin 12-si Gürcüstanın müdafiə naziri Cuanşer Burçuladze, Türkiyənin Gürcüstandakı səfiri Fatma Ceren Yazqan və digər rəsmi şəxslərin iştirakı ilə avadanlıqların təhvil-təslimi ilə bağlı sənəd imzalanıb.

"Bu gün Türkiyə tərəfi Gürcüstanın Müdafiə Qüvvələrinə Marneuli hərbi aerodromu üçün müxtəlif texniki ava-

danlıqlar təqdim edib. Hesab edirik ki, Gürcüstanın Hərbi Hava Qüvvələrinin imkanları inkişaf etdirilməli və gücləndirilməlidir. Əməkdaşlığımızın bundan sonra da möhkəmlənəcəyinə ümid edirik", - deyərək Türkiyə səfiri bildirib.

Qeyd edək ki, Marneuli aerodromu 2008-ci ilin avqust müharibəsində Rusiya aviasiyası tərəfindən bombardman edilib. Hərbi obyektin bərpası üçün Türkiyə ötən ilin oktyabrında Gürcüstanla təxminən 14 milyon ABŞ dolları vəsait ayırıb. Qrant layihəsi çərçivəsində Gürcüstan Türkiyə istehsalı olan avadanlıqlar alacaq. Razılaşmaya əsasən, vəsait həmçinin aerodromun modernləşdirilməsi üçün sərf olunacaq.

RƏHMƏT QAPILARININ AÇILDIĞI AY - RAMAZAN

Hacı BƏKİROĞLU
hacihaciye@hotmai.com

Öncəliklə hər bir müsəlmanı mübarək və müqəddəs Ramazan ayının gəlişi səbəbi ilə səmimi qəlbədən təbrik edir, uca Allahdan orucunun və digər ibadətlərinin qəbul olunmasını arzu edirəm.

Ramazana ayı bir rəhmət, bir məğfirət ayıdır. Bu aya əbəs yerə on bir ayın sultanı deyilməyib. Allah Qurani-Kərimdə buyurub ki, bu ayda min aydan daha xeyirli olan bir gecə var. Digər aylarda işlənən bir yaxşı iş bir savab verilsə, bu ayda edilən bir yaxşı əməl on savab verilir. Bu ay Allahın ayıdır. Çünki bu ayda qəlblər hüsur və rahatlıq tapır. Bu mübarək ayı digər aylardan fərqləndirən gözəl xüsusiyyəti isə orucdur. Ramazanda oruc tutmaq bütün müsəlmanlara fərz qılınmışdır. Bu ayda idrak edilməyərək tutulan oruc bir ayın gündüzlərini ac qalıb, iftar vaxtı gəldiyində isə tıxa-basa yeyərək ötürməyə çalışmaqdır. Əgər Ramazan ayının fəziləti nədir deyərək soruşsaq, sualımıza imam Rəbbani həzrətləri bu şəkildə cavab verir:

"Mübarək Ramazan ayı, çox şərəfidir. Bu ayda qılınan nafilə namaz, zikir, sədəqə və bütün nafilə ibadətlərə verilən savab, başqa aylarda edilən fərzlər kimidir. Bu ayda edilən bir fərz, başqa aylarda edilən yetmiş fərz kimidir. Bu ayda bir oruçluya iftar verənin günahları bağışlanar. Cəhənnəmdən azad olar. O oruçlunun savabı qədər ayrıca buna da savab verilir. O oruçlunun savabı heç azalmaz.

Bu ayda, əmri altında olanların işlərini yüngülləşdirən, onların ibadət etmələrinə asanlıq göstərən iş sahibləri də bağışlanar, Cəhənnəmdən azad olar. Ramazan ayında Rəsulullah əsirləri azad edər, hər istənilən şeyi verərdi. Bu ayda ibadət və yaxşı iş edənlərə bütün il bu işləri etmək nəsim olar. Bu aya hörmətsizlik edən, günah işləyənin bütün ili günah işləməklə keçər.

Bu ay fürsət bilinməli, əldən gəldiyi qədər ibadət edilməlidir. Allah-Təalanın razı olduğu işlər görülməlidir. Bu ayı axirəti qazanmaq üçün fürsət bilməliyik.

Qurani-Kərim Ramazanda endi. Qədr gecəsi bu aydadır. Ramazanı-şərifdə iftarı erkən etmək, sahurunu gec etmək sünətdir. Rəsulullah bu iki sünəni etməyə çox əhəmiyyət verərdi.

İftarı erkən etmək və sahurunu gecikdirmək, bəlkə insanın acizliyini, yeyib-içməyə və hər şeyə möhtac olduğunu göstərməkdir. İbadət etmək də elə bunu göstərir.

Xurma ilə iftar etmək sünətdir. İftar edincə (Zəhəb-zama vəbtəllət-il uruk və səbət-əl-əcr inşaallahu təala) duasını oxumaq, təravih qılmaq və xətm oxumaq əhəmiyyətli sünətlərdəndir.

Bu ayda hər gecə Cəhənnəmə girməsi lazım olan minlərlə müsəlman bağışlanar, azad olar. Bu ayda Cənnət qapıları açılar, Cəhənnəm qapıları bağlanar. Şeytanlar zəncirlərə vurular. Rəhmət qapıları açılar. Allah-Təala bu mübarək ayda Onun şanına yaraşacaq qulluq etməyi və Rəbbimizin razı olduğu, bəyəndiyi yolda olmağı hamımıza nəsim etsin! Amin" (Məktubat, 1 c. 45 m.).

Elə etməliyik ki, Ramazanın ab-havası evimizi şənəndirməsi üçün əlimizdən gələni əsirgəmyək. Yəni evimiz fərqli ab-havaya bürünməli və ailə üzvlərindən hər birinin bu qazanlı ticarəti ən səmərəli şəkildə istifadə etmə adına laqeydlik göstərməməliyik. Bol-bol Quran oxumalarla, qılınan namazlarla, edilən dualarla evimizdə mənəvi hava əsməlidir.

Bu ayda çevrəməzdəki fəqir-füqərəyə kömək etməli, imkan daxilində sədəqə verməliyik. Çünki bu aylarda sədəqə və zəkatlarımızın savabı qat-qat artaraq bizə geri qayıdacaq. Ramazanı və xüsusilə də min aydan xeyirli olan Qədr gecəsini mənəvi olaraq hazır qarşılamalıyıq.

Qohum, qonşu və dostlarımızla olan münasibətimizi daha da artırmalı və xüsusilə qəndil gecələrində təbrik ziyarətləriylə onların könül və dualarını almalıyıq.

Bu ay bizim üçün Quranı kəşf etdiyimiz, onunla yenidən görüşdüyümüz və onu anlamaq üçün cəhd göstərdiyimiz anlar olmalıdır.

Ramazana ayınız bərəkətli, feyzli və səmərəli olsun.

ELEKTRON JURNALA 6 YENİ FUNKSIYA ƏLAVƏ OLUNUR

Elektron jurnalda 6 yeni funksiya əlavə olunur. Yeniliklər tapşırıqlar səhifəsi, mobil aplikasiyada avtorizasiya, elektron jurnalın monitorinqi, şagirdlərin dərslərdə iştirakının qeyd alınması, buraxılış kartının verilməsi və mandatır tərəfindən yazılmış protokollara reaksiya göstərilməsinə aiddir.

Elektron jurnalda daxil edilmiş yeniliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

1. Tapşırıqlar səhifəsi – Müəllim və şagird üçün tapşırıqlar modulunun yenilənmiş versiyasında interaktiv işləmək imkanı yaradılıb. Yenilənmədən sonra şagirdlərin müəllim tərəfindən tərtib edilmiş və onlara göndərilmiş tapşırıqlara cavab vermək imkanı var. Müəllim də qəbul etdiyi tapşırığın modulundan qiymətləndirmə, yaxud lazım olarsa şagirdə redaktə məqsədi ilə müvafiq şərh verə bilər.

Tapşırıqlar modulunda yeni “daxil olmuş tapşırıqlar” sütunu yaradılıb. Qeyd olunan sütunun altında isə hər tapşırığın qarşısında onları nəzərdən keçirmək üçün müvafiq düymə var.

Şagird tapşırığı göndərdikdən sonra onu yenidən geri qaytarana qədər sistem tapşırığa “geri qaytarılmış” statusu verir.

Göndərilmiş tapşırığın moduldan qiymətləndirilməsi halında yazılmış bəli

müəllim “jurnal” modulunda da görə biləcək. Qiymətləndirmə müəllimin qeyd olunan tapşırığı tərtib etdiyi zaman qeyd etdiyi rəqəmdə/dərsdə görünəcək.

2. Mandaturun tərtib etdiyi protokolla reaksiya göstərmək – Yenilənmiş “qanun pozuntuları” modulunda pozuntularla bağlı hesabatda adları olan şagirdlər üçün (əgər belə hal varsa) direktora cavab sənədi/dosyasını yükləməsinə icazə verilir. Reaksiyanı yükləmək üçün mandaturun qeydiyyatdan keçirdiyi konkret pozuntu protokoluna daxil olduqdan sonra ekranın aşağı hissəsində pozuntuda iştirak etmiş bütün şagirdlər görünəcək. Onların hər birinin adının qarşısında müvafiq reaksiya yükləmə düyməsi olacaq. Mandatur üçün platformada direktorun göstərdiyi sayda reaksiyalar olacaq. Valideynə isə yalnız onun övladı üçün yazılmış reaksiya göndərilir.

3. Dərsdə iştirak etmək – 2021-2022-

ci tədris ilinin sonunda müəllimlər yekun qiymətləri elektron jurnalda yazma biləcəklər (Məktəblər semestr başa çatana kimi ətraflı təlimat alacaqlar).

4. Mobil aplikasiyada avtorizasiyadan keçmək – Elektron jurnalın mobil aplikasiyasında parolu yadda saxlamaq, həmçinin PIN COD, FINGER PRINT, FACE ID ilə avtorizasiyadan keçmək mümkündür.

5. Elektron jurnalın monitorinqi – eSchool-da “administrator idarəçi” rolu olan istifadəçi məktəbin konkret əməkdaşının/müəllimin səhifəsində “əlavə hüquqlar” düyməsinə tıklamaqla “elektron jurnalın idarəsini” aktivləşdirə bilər. Qeyd olunan funksiya əməkdaş məktəbin bütün siniflərinin məlumatına əlçatanlıq imkanı verəcək.

6. Buraxılış kartı almaq – Buraxılış kartı almaq funksiyası məktəb direktoruna, onun müavini və sinif rəhbərinə verilir.

MÜƏLLİMLƏR İMTAHANINA 28 700-DƏN ÇOX APLİKANT, MİLLİ İMTAHANLARA İSƏ 38 300 –DƏN ÇOX ABİTURIYENT QEYDİYYAT OLUNUB

Vahid milli imtahanlara 38 300-dən çox abituriyent, müəllimlər imtahanına isə 28 700-dən çox aplikant qeydiyyat olunub. Bu barədə Qiymətləndirmə və Milli İmtahanlar Mərkəzinin direktoru Sopio Qorqodze brifinqdə bildirib:

“Abituriyentlərin sayı demək olar ki, ötən ilki göstəricilərlə eynidir. Ötən il 39 min abituriyentimiz var idi. Müəllimlər imtahanına isə 28 700-dən artıq aplikant qeydiyyat olunub. Buradan 18 mindən çoxu müəllim olmaq istəyənlərdir. Bu, ötən illə müqayisədə 6 min çoxdur. Qeydiyyatdan keçənlər arasında 1800-dən artığı xüsusi müəllim, 8700-dən artığı isə təcrübəçidir. Onların böyük əksəriyyəti ötən ilin 30 aprel

tarixində qeydiyyatdan keçənlərdir”.

İmtahanlar üçün qeydiyyatdan keçənlərin ilkin göstəricisi bu cürdür:

Vahid milli imtahanlar üçün ümumi olaraq 38 300-dən çox abituriyent qeydiyyatdan keçib;

Tələbələrin qrant müsabiqəsində 3700-dən çox tələbə iştirak etmək istəyini bildirib;

Ümumi maqistratura imtahanı üçün 12 800-dən çox namizəd qeydiyyatdan keçib.

Müəllimlərin fənni imtahanı və peşə kompetensiyasını təsdiqləmək üçün 28 700-dən artıq şəxs qeydiyyatdan keçib. Bu siyahıda təcrübəçi müəllimlər də var. Onlar 2020-ci ilin 30 aprelinə qədər imtahan üçün qeydiyyatdan keçiblər.

Vahid milli imtahanlarla bağlı bu il də qeydiyyat bir neçə mərhələdən ibarətdir. Abituriyentlər qeydiyyatın birinci mərhələsi başa çatdıqdan sonra imtahan şəhərini dəyişə bilməzlər. Ancaq fənni dəyişmək, yaxud əlavə etmək, eləcə də imtahan dilini dəyişmək ikinci mərhələdə – 15 aprel, saat 18:00-a qədər mümkündür. Təhsil proqramları siyahısında dəyişiklik etmək isə apelyasiyanın nəticələri elan olunduqdan bir gün sonraya qədər həyata keçirilə bilər. Dəqiq vaxt təyin olunan kimi elan ediləcək.

Qeyd edək ki, vahid milli imtahanlar üçün tələbələrin qrant müsabiqəsinə, ümumi maqistratura imtahanına, baş müəllim, xüsusi müəllim imtahanına, müəllimlərin fənni imtahanı və peşə kompetensiyasının

təsdiqlənməsi üçün qeydiyyat martın 1-i başlayıb və 31-i saat 18:00-da başa çatıb.

ELEKTRON JURNALLA BAĞLI MÜXTƏLİF MƏKTƏBLƏRDƏ FƏRQLİ YANAŞMALAR OLACAQ

Məktəblərdə jurnallar olmayacaq, qiymətlər elektron jurnallar vasitəsilə qeyd ediləcək. Təhsilin İdarəsi üzrə Məlumat Mərkəzinin Təhsil İnnovasiyaları və Texnologiyaları Xidmətinin rəhbəri Nino Epoxşvilinin sözlərinə görə, internet problemi olan məktəblərdə jurnalla bağlı fərqli yanaşma ola bilər.

“Internet problemi ən böyük problemdir. Biz bunun üzərində işləyirik. Çalışırıq ki, Dünya Bankının layihəsi çərçivəsində ictimai məktəblər “wi-fi” sistemi ilə təmin olunsun. Internet olmayan böyük məktəb demək olar ki, yoxdur. Yüksək dağlıq regionların bütün məktəblərində internet var. Ancaq havanın dəyişə biləcəyindən və texnoloji baxımdan hazırlıq olmadığından irəli gələn problemlər yaranır. Internetin yaxşı işləməsi üçün maksimum dərəcədə çalışırıq bu vəziyyəti nəzərə alaraq. Əlbəttə, belə məktəbləri nəzərə alacağıq və müxtəlif məktəblərdə jurnalla bağlı fərqli yanaşmalar olacaq.

Bütün məktəblər üçün elektron jurnalından istifadə etmək məcburi olacaq. Ancaq bunun hansı intensivliklə olacağına fərqi yoxdur. “Wi-fi” və müvafiq cihazlar olmayan məktəblərdə müəllimlərdən, məktəb rəhbərliyindən dərslər girmə kimi elektron jurnalından istifadə etməyi tələb edə bilmərik”, - deyir Nino Epoxşvili bildirib.

Elektron jurnalın tətbiq edilməsinin məcburi olması haqda təhsil nazirinin sərəncamında deyilir: “2021-2022-ci tədris ilindən Gürcüstanın ümumtəhsil müəssisələrində elektron jurnalından istifadə etmək məcburi olsun və hazırkı jurnallardan istifadə etmək ləğv edilsin”.

APRELİN 30-DAN MAYIN 12-NƏ KİMİ MƏKTƏBLƏRDƏ VƏ BAĞÇALARDA TƏHSİL DAYANDIRILIR

Mayın 4-dən 11-dək istirahət günləri elan olunub. Bu o deməkdir ki, ictimai məktəblərdə və uşaq bağçalarında təhsil dayandırılacaq.

Pasxa bayramı ilə əlaqədar istirahət günləri 30 apreldən başlayır, 12 may tarixi də istirahət günü olduğuna görə məktəblər 30 aprel tarixində təhsili dayandıracaq və 13 may tarixində bərpa edəcəklər.

Qeyd edək ki, mayın 4-dən 11-dək tətillə bağlı qərar Dövlət Qurumlarıarası Koordinasiya Şurasının iclasında qəbul edilib.

Səhifədəki məlumatlar “etaloni.ge” saytıdan götürülüb. Gürcü dilindən tərcümə etdi: **Aynurə ƏLİYEVƏ**

YANA-YANA

Bu, *dərin* deyilən söz ki, var – *dayaz* sözünün tərsi, əksidir. Dil dərslərində “antonim” adlandırırıq. Amma elə ki, *dərin-dərin dəryalara dalaram / şirin canı eşq oduna salaram* misralarının işığına köklənirik, onda dərhal sözün ilkin-həqiqi mənasından çox, məcazi-törəmə mənalarına üz tuturuq: dərin düşüncəli, yüksək dərəcəyə çatmış, kamillik, dərk-ıdrak məqamları... Başqa sözlə, bizdə *dərinlik* həm də çox yüksəklik, intəhasızlıq anlamlarını da verir. Gözəldir, deyilmi? Qəlbin dərinlikləri, dərin göylər, dərin təfəkkür... Elə dərinliklər var ki, dərinlikölçən cihazla ölçülməz, dayazda boğulanlar bilməz... Aydınır ki, mənalar da sözlərin dərinliklərindədir.

Bədii-estetik-mənəvi iqlim yarada bilən söz adamları: yəni yazıçılar və şairlər üçün də beynəlxalq nüfuzlu mükafatlar mövcuddur: *Nobel, Qonkur, Buker, Pulitser* və sairə.

İlk qələm təcrübələrindən utana-utana söz açan gənc müəlliflərlə bəzən yuxarıdan-aşağı jestlərlə, zoddu, arada-sırada hətta zorba davranırıq: sanki Pulitserə on il əvvəl, ya da yenidən layiq görülmüşük; sanki istedadlı gənc müəlliflər bizim kəşfimizdir, bizim tapıntımızdır; oturub-durub hey hekayə anladırıq, hekayə qurmaq barədə isə səs də çıxarmırıq, hey nələrisə sübut eləməyə çalışırıq. Məsələn, gənc müəllif biləndə ki, ədəbiyyat üzrə Nobel mükafatı – təsisçinin vəsiyyətinə əsasən – “idealist tərzdə” yazılmalıdır, heyrət edir ki, əcəba, bəs onda nəyə görə futbol komandamız, televiziya kanalımız, köynəyimiz, göynəyimiz, yeməyimiz, müxtəsəri, az

qala hər şeyimiz “REAL”dır? Amma əgər yalnız real olana istinad ediriksə, onda niyə heç birimiz yerimizi bir gənc yazara təklif etmədik?

Çünki gərək ya evdə bişə, ya da qonşudan gələ: görünür, dərin olanlar bizim qismətimizdə deyilmiş. İstər özünü qına, istər dostunu, ya da düşməni. İstər zamanı-dövrü təqsirləndir, istərsə də müəllimlərini (məsələn, Dədə Mirzə Borçalını) günahlandır. Dərinliklərə elə üsulla enə bilmədik ki, yüksəklərə qalxmağın dadını-tamını da çıxara biləydik.

Beləliklə, oralarda ayla, illə, buralarda müxtəsər dillə...

...Eşidəndə ki, ədəbiyyat üzrə builki Buker mükafatının uzun siyahısında (qısa siyahını mayın 3-də açıqlamaq nəzərdə tutulur) həmyerlimiz – Gürcüstan yazıçısı Nana Ekvimişvilinin (ona salamlar olsun) “Armudlu düzəngahı” romanı da yer alıb, açığı çox sevindik. Və hörmətli Nana xanımı zirvədə görmək ümidi ilə təbriklər, iradlar, selləmə statuslar, müxtəsəri, xor və solo sıxlığı yarandı.

Roman illər öncəsi dilimizə çevrilsə də qeyri-səlis, doğrudan uzaq, hətta bəzi əngəlli farmazon fikirlər də səslənməyə başladı:

Borçalının məşhur yaylağıdır Armudlu...

Tərcüməçi deyəsən Borçalını heç tanımır...

Müəllifin sülaləsi, kimliyi-şəcərəsi ilə maraqlanmaq lazımdır; bəlkə elə o e... lərdəndir.

Hətta “ərazi” iddiaları, hərfi tərcümə həvəsləri, zehinləri zədələmək zibilləri...

...Başları ağrıyanlar bağışlasınlar. Romanın hadisələr sağlamlıq imkanları məhdud uşaqlar üçün olan bir internat məktəbdə baş verir. Bu hekayət təkcə

yaşamaq: diri və duru qalmaq uğrunda mübarizə deyil, həm də böyümək, yetkinləşmək, eynən sağlamlıq imkanları məhdud olmayanlar kimi, bəzən bəlkə hətta onlardan da artıq, dərinliklərə enmək, ucalıqlara yüksəlmək tarixçəsidir. Kitabda “Tiflis ucqarları” deyilsə də əslində mənəvi-ruhi olaraq *məkan* hətta adı facebook səhifəsi də ola bilərdi, Paris də ola bilərdi, Təbriz də ola bilərdi. Lap elə qələm qardaşım Etimad Başkeçidin dağlarının bir düzəngah ətəyi də ola bilərdi.

Sizə xatırladıram: bizim bəşər tarixində elə qaranlıq dövrlər olub ki, fiziki qüsurluluq, sağlamlıq imkanı məhdudluq “qara ləkə”, “damğa” sayılıb; bəlkə bu sərhesab səbəblərdən də ona həmin anlamları özündə daşıyan *stigma* adı vermişik; misilləmə misal üçün, taun xəstəliyinə tutulanları ətrafdakılardan fərqləndirmək üçün bir zamanlar onların boyunlarından zıncırovlar da asmışdıq, onlara alçaldıcı münasibətlər bəsləmişdik. Hələ ruhi xəstələr... Bəşəri duyğular, insani hisslər kar və kor kənarlarda necə qalır, İlahi!

...Müəllif uşaq vaxtları bu məktəbə yaxın yaşamışdır. O, Tiflisə qayıtdıqda məktəbi, uşaqları görür və köhnə-həzin xatirələri yenidən oyanır. Qərara alır ki, oxucularını bu uşaq dünyasına buraxsın. Onlar da hər an yaxınlıqda olsunlar, körpəlikdən zədəli-travmalı kövrəkləri tək qoymasınlar! Beləcə, “Armudlu düzəngahı” romanı yaranır. Burada uşaqların bəziləri bu üzülməyən ümidlərlə yaşayırlar ki, bəlkə günlərin bir günü, hətta lap elə günü səhərdən kimsə gəlib – məsələn, Amerikadan gəlib – onları övladlığa götürəcəkdir! Məsələ təkcə sosial müavinətlərdə deyil ki!

P.S.

Hazırda mənim yaxın qohumlarımdan bir uşağı – nəvəm sayılan bir uşağı – “Armudlu düzəngahı”nda təsvirini tapmış həmin oxşar təmayüllü məktəblərin birində oxuyur. Romandakı səslər, cizgilər, ağrılar mənə o qədər tanış və doğma gəldi ki, sanki özüm də o məktəbi bitirmişəm, o nisgilləri yaşamışam. Məsələ həmişə *Mənada* imiş!

...Dünən virusoloq (həm də psixoloq) N.N. yarızarafat, yarıciddi təklif edirdi ki, biganələrin bəziləri pandemiya peyvəndi əvəzinə psixoloji peyvənd vurdursalar yaxşıdır.

Kim bilir?

...Amma, zənnimə deyil, ədəbiyyata gəlincə, bu yerdə ən münasibi C.Adrianın “Kül”üdür:

İçimde bir şey kanyor...

...kalbimde bir yerde bir orman yanyor:

...kül olur kalbimdəki zamanla;

yana-yana, yana-yana...

İBRAHİMXƏLİL

“XALQ NƏ DEYƏR”

Mənə elə gəlir heç bir xalqda “qonaq otağı” anlayışı yoxdur. Ev evdir də, kim gəlir gəlsin. Amma biz necə böyüdük? Bütün anaların qonaq üçün saxlanıcı, ehtiyat yataq dəsti... hətta son tikəni belə qonaq gələr deyə bişirmədik, saxladıq. Qonaq otağını gündəlik etmədik, özümüz

narahat şəraitdə yaşadığımız, amma qonaq otağı səliqəli və ciddi, nə vaxtsa gələcək qonağı gözləyir. O qonağın evdə şokoladı da, soyuducunun buzluğunda əti də, hətta qalacaqsa yorğan-döşəyi də hazır idi. Hər şeyin yaxşısı qonaq üçün olmalıdır. Yoxsa... xalq nə deyər?..

Analarımız “*arvadlığı olub saxlanıcı olmayan*” qadın kimi dilə düşməmək üçün uşağı “umsundurardı”.

Bax beləcə “xalqın xətri” üçün böyüdü. Hər addımımızda *xalqın layiqli balalarına* oxşamaq üçün yaşadığımız.

Bu, uşaqlıqda, gənclikdə olsa nə vardı ki. “Xalq sindromu” məişətimizin ayrılmaz hissəsinə çevrildi. Nişan qoyursan, toy edirsən mütləq “xalq sindromunun” atributlarına əməl etməlisən: filan qədər qızıl al, bəzək üçün ən bahalı salona ge-

dilməli, gəlin məşını da fərqli olmalı... bəs nə, xalq nə deyər? Xalqdan qorxa-qorxa uşağördü, doğum günü, kiçik toy və s. hamısı da xalq üçün, özünün istəyin yox, istəyin şahidi kimi yaşayırsan.

Adam tanıyıram ki, gözünü əməliyyat etdirməlidir, etdirmir ki, qışın günü xəstə ziyarətinə gələnlərin ayağı altında qalmasın. Onsuz da gələcəklər, yoxsa xalq nə deyər? Filankəsin hörməti yoxmuş kimi dilə-dişə düşərlər.

Sual budur: **kimdir xalq?**

Yıxılana balta vuranlar, öz fərasətləri olmayıb, hamını fərsiz görənlər – bu tip insanlar asta gedənə *tənbəl*, sürətli gələnə *əngəl* dedilər. Onların bu “sindromu” qəbir evinə qədər bizi izləyər. Ömründə ana şəfqəti etməyən biri xalq xətrinə anaya ehsan verir. Pandemiya belə bizi “xalq

sindromundan” qurtara bilmədi.

Ümidimiz gənc nəsədir. Adətimizi sevək, milli dəyərlərimizə hörmət qoyaq, çünki bunlar bizim mənəvi kimliyimizdir. Qəti cahil pəncərəsindən baxmayın, çünki orada “xalq sindromu” yerləşib. Və heç vaxt məğlub olmur.

Bugünkü gənclik öz fəallığı, savadı, intellektlə elə nöqtə qoya bilər ki, “xalq sindromu” tarixə çevrilə bilər. Gənclər, sizin integrasiyanız üçün hərtərəfli şərait yaradılıb. “Xalq sindromunu” tarixə çevirmək sizlikdir! Nə müasirlikdə, nə də cahillikdə əriməyək!

Esmira ƏLƏKBƏRLİ

Mərcanlı rayonu Qaçğan 2 saylı ictimai məktəbin kimya-biologiya müəllimi

İOSİF QRIŞAŞVİLİNİN "QƏDİM TİFLİSİN ƏDƏBİ BOHEMASI" ƏSƏRİNDƏN BİR PARÇA GİVİŞVİLİ VƏ SKANDARNOVA

(əvvəli ötən sayda)

Skandarnovanın erotik mövzusu daha fəaldır. Onun ruhun qoynundan doğan ideyaları yoxdur. Skandarnovanın yaradıcılığı səthidir. Onun aşiqənə mahnıları tünd rəngə çalır:

"İki gözümlün işığı,
Nəyə görə inciyibsən,
Qaranlığa düşər olmuşam, işıqlandır məni,
Nə qədər ki, zaman sənindir."

Ey qızılgül, səni açmağa gəldim,
İstəyimi demək üçün sənə sözüüm var:
Tikan üstündə oturmuşam,
Acı göz yaşları axıdram!"

və sair ("Şənlik sazəndəsi", 1870-ci il, səh. 107).

Bu şeir Skandarnovanın adını çox məşhurlaşdırdı. Kim oxumurdu. Harada oxumurdu. Vaso Abaşidze özünün "Cəngi"ndə çap etdirmişdir ("Cəngi", 1892-ci il, səh. 433), S.Çelidze "Çanquri"ndə ("Çanquri", 1901-ci il, səh. 129), İ.Ratili "İki gözümlün işığı" adlı öz konsertlərində elə yaxşı oxuyurdu ki, Mixail Kipianinin dediyi kimi, "teatrı alqış səsi ilə lərzəyə gətirirdilər" ("İveriya", 1890-cı il, №179. Çitovlidze təxəllüsü ilə dərc olunub), D.Arağışvili xalq mahnısı kimi müəllifini göstərmədən öz toplusuna yerləşdirmişdir ("Milli mahnılar", 1909-cu il, səh. 13). Güman ki, bu xalq mahnısı olmasının günahı idi ki, İlya da öz məşhur şeiri ilə əks-səda vermişdir: "Mənim gözəl ölkəm, nəyə görə inciyibsən!" (İlyanın bu şeiri 1871-ci ildə yazılıb, G.Skandarnovanın şeiri isə 1870-ci ildə yazılıb ("Şənlik sazəndəsi", 1870-ci il, səh. 107). İlyanın redaktorları qeyd edirdilər ki, "Mənim gözəl ölkəm, nəyə görə inciyibsən!" onunla fərqlənir ki, əlyazmada hər üç tayepdə (şeyrin sətirində ritm vahidi - M.M.) son sətiri belədir: İki gözümlün işığı, nəyə görə inciyibsən (Bax: M.Qədəvanışvili'nin nəşri, səh. XVII). Bir sözlə, bu şeir bir vaxtlar elə onun "Çıx, ey günəş"i kimi və ya da:

"Bu dünyanın külə qədər qiyməti yoxdur,
Həyatı zorla yaşamaq bir şeyə dəymir:
İstər olsa da sənə dünyanın var-dövləti,
Bir gözəl qadına dəyməyir!"

– kimi populyar oldu.

Givişvili ilə müqayisədə Skandarnova həqiqi bohema idi. Halbuki, o bir şeirində deyir: "Sənətkardan və yazıçıdan başqa yaxşı söz deyən yoxdur". Lakin onda prinsip, peşə əməksevərliyi yox idi. Bütün gününü bazarın işıqlarında keçirirdi, tanış dükançıların yanından ötürdü. Bir-iki atmacalı söz atardı, güldürərdi, qəh-qəhə çəkərdilər və bundan da o razı qalardı. (Bu səhlənkər xarakterə görə bir həftənin kəbin kəsildiyi arvadını boşadı. Skandarnova arvadının gətirdiyi cehizi geri aparanda zara-fatından qalmamışdır. Skandarnova zurna kirayələyib arvadın gətirdiyi əşyalarını zurna ilə yola salmışdır: "Zurna ilə gətirdi, zurna ilə də aparsın" deyər Skandarnova zara-fat edib).

Az cəfakəs və az əməksevər kimi o öz istedadını əyləncəli zara-fatçılığa xırdalamışdır. Əyyaşsayağı ifadələri, qanadlı kəlmələri və bəmərə əhvalatları danışmağı sevirdi. Onun şafqətli bədahətən dediklərinin şərabla birgə tökülmədiyi elə bir samikitno (şərab dükkanı - M.M.) qalmamışdır:

1. "Mikitan bəzzazlıq edə bilməz,
Sövdəgər gəzzazlıq edə bilməz,
Hər bir insan öz işini bilməlidir"

və sair.

2. "Zavallı insanın apteki mikitanın

dükandır".

Şərabı içərdi, başqalarını da dəvət edərdi. Yaxşıca keflənərdi və... Pul? Sonra nə etməli? O ki, bohema idi? Skandarnova da Ömər Xəyyam kimi: "Cır-cındırımı şərabə görə girov qoydum" – öz paltosunu özü soyunardı və mikitana girov qoyardı:

"Bu gün də o paltos padvalda durur,
Bilirsən neçəyə? Səkkiz abbası borca!"

Qələm yoldaşı David Givişvili onun üstünə belə gülür.

Skandarnovanın üzündə çox nadir hallarda təbəssümü sezərdik. Danışanda, "zara-fatçılıq qələtlərini" söyləyəndə üzünün mimikası tərpənirdi, özünü qürurlu aparardı. Skandarnova həqiqi "qaraçoxeli şah"a malik idi. Onun deklamasiyası həddindən artıq orjinal idi. Qərribə qılıncı yerə qoymaqla, mimikalarla səthi danışardı. Uşaqlıq vaxtlarında atamın mey-xanasında onun Darnovadan eşitdiyim iki sətirini heç vaxt unutmamam:

"Kaş ki, sənün ola idi tutun yarpağı,
Mən də olaydım ipək qurdu!"

Bu şeir heç yerdə dərc olunmayıb!

Skandarnovanın təbii hünəri Givişvili-ninkindən daha ötkəm idi. Lakin Givişvili öz fikirlərini istər elə, istər belə, düzgün gürcüçə ifadə etməyi və pozulmaz ölçü ilə şeirləşdirməyi daha çox bacarırdı. Buna görə, Skandarnovanın ayrı-ayrı sətirlərinin güclü, kəskin, damarlı olmasına baxmayaraq onun şeirlərinə nisbətən, Givişvili-nin bəzi kitabının, xüsusilə "Tutuquşu"nun, bu şeirə cəvzılmış nağıllarının, nisbətən, daha çox alıcısı və oxucusu var idi.

Givişvili mövzuları seçəndə və şeirin texnikasına ehtiyatla yanaşanda, Skandarnova çox hallarda həmişə gürcü dilinin adı qanunlarına və ədəbi formasına riayət etmirdi.

Skandarnova türk dilindən "Molla Nəsrəddinin həyatı"nu tərcümə etdi və "Ailəvi-elmi yuxu yozumu"nu tərtib etdi. Skandarnova bu kitabları mənə həsr etdi. Oxudum və Qri-qri təxəllüsü ilə kiçik qeyd yazdım. Onun gürcüçəsinə bir az qulp qoydum ("Xalq qəzeti", 1913-cü il, № 984).

Ümumiyyətlə, yazıcının həyatı iki cürdür: Yazıçı var ki, özü üçün yazır və öz əsərlərini elə özü oxuyur. Lakin yazıçı var ki, yazır və xalq onun sözünü qapır, xalq onun fikirlərini mənimsəyir.

Skandarnovanın şeirlərini Tiflis əhalisinin aşağı təbəqəsi sevirdi, Skandarnovanın auditoriyası var idi və bu müəllifin bəzi qüsurlunu göstərmək lazım idi ki, bizim şəffaf gürcü dilimiz bulanmayaydı.

Mən bunu öz yazımda qeyd etdim.

Doğrudan da necə bir gürcüçədir:

"Göydə Tanrını şöhrətləndirirdilər

Və alahverdi söyləyirdilər" (Gürcülər arasında süfrənin bir üzvü tərəfindən deyilən sağlığın o birisinə təklif ənənəsi - M.M.)

"Hər sağlıqda

Baqrat da tuşi çalır onunla bərabər!"

"Mənə ərim bayram üçün dabsız ayaqqabıya söz verdi" (Demək lazımdır ki, G.Skandarnovanın bu məğlubiyəti qocalıq çağlarında baş verirdi, o da erməni ədəbiyyatının tərcüməsi zamanı).

Skandarnovaya mənim iradların xoş getmədi və cavab olaraq mənə iki şeir yazdı.

Bu şeirləri verirəm ona görə ki, oxucu bilsin,

bu şöhrətpərəst müəllif nə dərəcədə nahaqdan mənə ərk elədi. Lakin hər halda bu, G.Skandarnovanın şəhərin xalq ədəbiyyatında müvafiq yer verməyimə və onun poeziyası bərsində bir necə xoş söz deməyimə mənə mane olmur. Bax, bu da şeirlər:

I

Sevinin, qadınlar,
Dünyaya gətirin yazıcını.
Sizin yığnağınızı arzulanıram.
Sizə urcah olub yaxşı nəğməkar.
Gəncdir, hər şey nə vecinə,
Böyük düşüncə sahibidir.
Sizə romanlar da oxuyaram,
Yad kəlməlidir!
Belinski təqlid edir,
Tənqidçiliyə başlayıb.
Köhnə xalq şairi,
Nəşə qeybətə başlayıb.
Nə olub sizə, qadınlar,
Yaxşı tərəfdar tapın,
Onun qorxusundan kim sizi məzəmmət edər.

Diləvər tapın.

Xarpxux institutunda,
Dərin savada yiyələnmişdir,
Heç kimi bəyanmır,
Lovğalı ediləlidir!"

və sair ("Şənlik süfrəsinin nəğməkarı", 1913-cü il, səh. 18).

II

Sizə məsləhət görürəm, Qri-qri, daş atma mənə,

Səy ağilla işi həll etmə.
Yoxsa yaxşı məni tanıyarsan, yaxşı bilirsən
Ki, Tiflisdə sənə kir yaxaram,
Yeri, öz tayını tap
Ki, qumara qurşanan olsun.
Qəzetə niyə zorla soxuldu.
Niyə soyudmuşu iləndirdin.
Onun üçün kitab həsr etdim
Ki, məni sancasan.
Camaat içində nəyisə cizmə-qara edirsən,
Məgər bu şənlik ediləsimi haldır?
Anladığma görə tənqidçilik edirsən.
Səy ağilla pifitosluq edirsən (filosofluq - M.M.)

Mənim tərcüməmə qulp qoyursan,

Görünür, qeybətçilik edirsən!

Elə bilirsən ki, yazıcısan?

Gileyləri oxuyursan.

Bununla sən siçan tuta bilməzsən,

Çünki həddən artıq çığırqansan.

Bu qələti sənə qoyacağam.

Rastuna gətirəcəyəm pis bələləri.

Givişvili bilmə məni,

Ağzını küləşlə dolduraram ("Yeni kiçik xalq cəngisi", 1914-cü il, səh. 55 (Bu şeirdə belə bir başlıq vardır. "Xalq" qəzetində mənim haqqımda yazan Qri-qriyə mənim cavabım)).

Burada xatırlanan "Givişvili" onun müasiri və bizim üçün naməlum olan şair Givişvilidir. Bu zəmində onlar arasında şeirlə deyişmə, polemika olub. Onların yazışmalarını geniş kütlə bilmədiyindən bu iki ozanın şeirlərini bir az "geniş şəkildə" nüsxələyirik.

Ayxenvaldın dediyinə görə, "Şairlər barədə yazmaq onların şeirlərini köçürmək deməkdir". Bu fikri xalq yazıçıları barədə demək daha yerinə düşər. İllah da ki, onların yazdıqları, bu "bazar kitabları" bizim muzeylərdə də bibliografik nadirliyi təşkil edir.

Skandarnova ilə Givişvilinin deyişməsi həddindən artıq diqqətə layiqdir. O dövrdə bohemi Tiflis bu polemikada aydın şəkildə özünü

bürüzə verir.

Deyişməni Skandarnova başlayıb. Bu, Givişvilinin cavabından görünür:

"Halbuki, uzun müddətdir ki, sənə tərif qoşmaq istəyirdim,
Lakin sənə qıymurdum, köhnə vaxtlar qardaş idik.

Əgər indi incisən, mən heç nəyi əsirgəmədim.
İlk dəfə sən məni üstələdin" ... və sair.

D. Givişvili davam etdirir:

Peşə sahibi yazıçı! Əvvəlcə gürcü dilini öyrən,

Erməni ləhcəsində yazma, ey beyni dağınaq.
İkonanı moizə etməklə ədalətsiz olaraq çənləyirsən,

On uç yaşlı usta, yoluna qoyulmuş ola bilməzsən.

Dağılmış dəyirman kimi yaramadı sənün üyütdüyün.

Gücün yetənin üstünə şeşləyirsən,
Sənün kimisi yazıçıdan əlimi üzümüşəm,
məndən gedəcək.

Gəl bəhsə girək, baxaq kimə nə olacaq.

Bizim aramızda zora düşən quru ot yəsin.

İki-üç saat ağaca bağlanmış olsun" ... (Bax: D.Givişvilinin "Dul bakirədən nəyi ilə üstündür" kitabı, 1878-ci il, səh. 10)

G.Skandarnovanın cavabının belə bir başlığı var:

"Dolu yağdı, daşa rast gəldi"

Avlabarlı düdükcü, düdüyün yaramır;
Görünür, qulaqlardan əskiksən, gərək
hündürdən bağırmaq.

Belə ki, mənimlə deyişirsən, ağzına qara çəkəcəyəm,

Bu dünyada məndən artıq bəla istəmə.

Cancrakları (gəzərgi qaraçıları - M.M.)
mətəl eylə, Bliadzenin motalı ilə,
Onları aldadın, Maclacumunun quyruğu ilə

(Məstedici yuxu ilə - M.M.).

Qara yel vurub səni, mızıldanaraq gəzirsən,
Başında baş ağrısı var, şübhə edirəm kirənc
yaxşılaşdır.

Peşəkarın üstünə niyə gülürsən? Onunla daimi çöreyi vardır:

O hər yerdə yaşaya bilər; şərab küpü hazırlamaq qabiliyyəti var:

O səni kimi gəzmir; üzünə his çəkməyib.

Dəftər ilə daydalayıv Savkisinin giziri (Gizir qədimlərdə kənd məmuru, kəndxudanın əlaltısı - M.M.)

Uzaqdan xana bənzəyirsən, əbada səni görəndə (Burada D.Givişvilinin libası nəzərdə tutulur; gürcü əbası)

Ğvelieridə (Böyük pəhrizin ön həftəsi - M.M.) oturdu, yığdın şabaş.

Böyük pəhrizdə ziyarət üçün Kəbəyə get.

Bəlkə hünərini artıra Məhəmmədin piri,

Təhsildə kimin üstünə gülürsən, kimə dil uzadırsan?

Dilini dibindən kəsərim, o danışan dilini yox edərəm.

Bu müddət ərzində xilas oldun Skandarnovanın inciməyindən.

Bir daha cürət etmə, sənə baha başa gələr (Bax: G.Skandarnovanın "Qarınqulu insanın həyatı", 1879-cu il, səh. 49).

(ardı gələn sayda)

Gürcü dilindən tərcümə edən:

Mirzə MƏMMƏDOĞLU

AFIQ MUXTAROĞLUNUN AYAQÜSTÜ DÜŞÜNCƏLƏRİ

BEVERVARDDA MEYDAN SEYRİ

Rotterdamın Bevervard (flamandcası Beverwaard) səmtindəki Fleringenstraat küçəsində işlədiyimiz mənzilin eyvanından qarşımda açılan mənzərənin detallarını incələyirəm. Öncə onu deyim ki, bayırda hava soyuqdur, kəsib tökür, külək adam aparır. Dairəvi meydanın ortasında üç süni təpəcik ucalır, görünüşü deyərsən ki, üç nəhəng göbələkdir. Bir cümlə ilə deyirəm, Niderlandın ən hündür nöqtəsi Vaals-erberg adlanır və hündürlüyü 322 metrdir, ağızlarını da ağızda həmin nöqtəni dağ adlandırır, qarlı dağları ha yoxdur, baxanda papağın düşə. Mürəkkəb cümlədə verdim ki, yalanımı tutmayasınız.

Məktəbdən dönan uşaqlar bir əl bu təpəciklərə dırmaşır, itələşib min oyundan çıxırlar. Uşağın adı niyə uşaqdır? Uşaq hər yerdə də oynamaq gəzmirmi? Oynayacaq da, şənəcə də, hələ üstlük dalaşib, barışacaq da. Özümüz uşaq olmamışıqmı? Vay o gündən ki, böyüklər küsə-barışa. Onların dalaşib-küşməkləri bir ayrı cür azardır, barışmaqları da bir ayrı.

Müxtəlif irqdən olan bu colma-cocuq hələ uşaqlığın dadını çıxarmaqdadır. Hələ onların bir-birini ağa-qaraya bölməkləri, bir-birini dinlərə ayırmaları, bir-birini bəyənəmələri qabaqdadır. Hələ soyuq olsa da birlikdə dondurma yeyirlər, bir-birinin əlindən çipsi alıb ağızlarına atırlar. Hələ bir yerdə velosipedlərini bir-birinin bəhsinə şahə qaldırırlar. Bir bu qıvrımsaça, zənci balasına baxırsanmı? Velosipedin qabaq təkərini qaldırıb, yaşadlarına acıq vermiş kimi meydana dövrə vurur və bunu hamıdan yaxşı bacardığını nümayiş etdirir. Ölməmişin çıxacağı var, bu dəqiqə yıxılıb

qol-qıçını külayaq eləyəcək. Onu seyr edərək, belə düşünürəm, bir az da ürəyim ayağımın altına düşür, həyacanlanıram.

Meydandan ayrılan küçələr küləyə rəğmən bir az qələbəlikdir. Açıq iş yerlərinə girib çıxanlar, alış-veriş məqsədiylə küçədə gəzişənlər tələsmədən addımlayır, arada dükənlərin gözqamaşdırıcı reklam lövhələrini gözdən keçirir, bir anlıq da olsa duruxub, ayaq saxlayırlar. Bununla yaddan çıxan bir şeyin qalıb-qalmadığını, unutmadıqlarını dəqiqləşdirmək istəklərini bəlli etmələri aydınca sezilir.

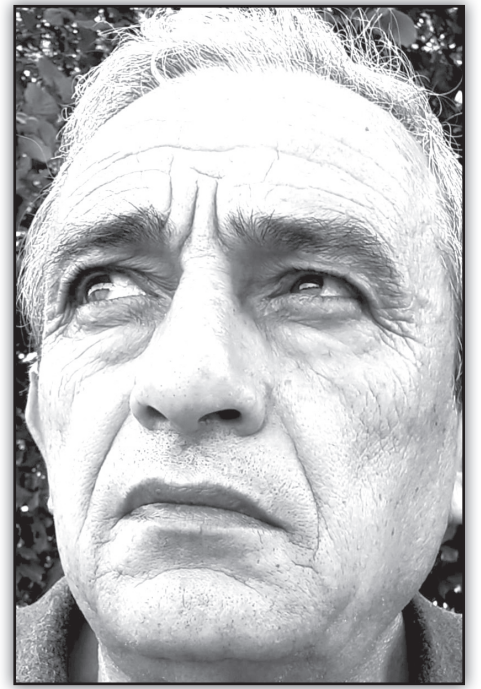
Dairəvi meydana görünən, elektrik mühərriklə əlil arabalarını nəzərdən qaçırmıram. Avropada, ən çox da Niderlandda belə arabalarla hər addımbaşı rastlaşa bilərsiniz. Onlar bir qayda olaraq, velosiped yolu ilə hərəkət edir. Belə arabalarla birbaşa mağazalara daxil olub, alış-veriş etməyə icazə verilir. Bu arabaların arxasında kiçik yük yerləri də olur. Müştəri mağazadan aldığı şey-süyü, ona küçədə gərək olan, məsələn, çətirini, yağmurluğunu yerləşdirir. Ayağında, belində ağrısı olanlar və ya ümumiyyətlə, yeriməkdə çətinlik çəkənlər bələdiyyəyə müraciət edib, dəyəri bir neçə min avro olan bu arabalara sahiblənilirlər. Mənim əlil arabası adlandırdığım bu minik vasitələrinə adamın araba deməyə dili də gəlir. Üstü açıq olsa da, bir nəfər üçün nəzərdə tutulsa da onlar maşın kimi bir şeydir. Bu arabaların bəzisi klassik maşınlar kimi düzəldilir. Üstü örtülür, qapısı-pəncərəsi də yerli-yerində. Belə arabalara sahib olanlar kimsənin köməyinə ehtiyac da duymurlar. Mənim yaxamdan tutub soruşan gərək, Avropanın şilinin-şilkütünün həyatını bizə anladığı

qanımızı niyə it qanına döndərirsen. Vallah, belə bir niyyətim də yox idi, söhbət açıldı, mən də ucundan tutub, ucuzluğuna getdim. Yəni qəsd işi olmasını ağılımdan da keçirməyin.

Üçüncü mərtəbənin eyvanından baxdığımı demişdimmi? Unutmuşam, bundan ötrü bir də geri qayıdıb, baxası deyiləm. Dairəvi meydanın ətrafında ortası güldanlı iki dairəvi oturmaq, nə ağacı olmağını anşıra bilmədiyim hündür bir ağac, tam qarşımda, ağacın zuqasında üçmərtəbəli, hə, doğru anladınız üçmərtəbəli qarğa və ya saxsağan yuvası gözə dəyir. Qoy yumurta qoymaq vaxtları gəlsin, gör bu qarğalar-saxsağanlar bu yuvalara görə nə hoqqalar çıxaracaq, bir-birlərinin tüklərini didib yellərə verəcəklər. Bəs nə, dünya mübarizə meydanı deyilmi?

Meydanın altından keçən kanalın yaratdığı gözəl mənzərəni sağda-solda yerləşən, sanki illərlə bir yerdə təkayaq durmaqdan bezdiyini bildirmək istəyirəm, əsən küləyə qoşulub getmək niyyətində imiş kimi yerindən qopmağa hazır ağaclar, iki-üç mərtəbəli evlər, bir neçə piyada-yayaq körpüsü tamamlayır.

Kanalda gündəlik ruzisini axtaran bir neçə ağalın, şəvə qarası qaşqaldağın, yaşılbaş ördək dəstəsinin suya cumuşları, sudan tapdıqları kiçik balıqları çinədanlarına ötürmələri də təbiətdəki amansız mübarizənin kiçik bir parçasını adamın yadına salır. Onların yarırmış sayaq ütələk davranışları mənə dünyanın faniliyini unudub, dünya malından yana hər yola əl atan insanları xatırladır. Bu su quşları dünya yalnız onlara məxsus imiş kimi, ətrafda dolaşan insanlara məhəl qoymadan öz gündəlik işlərini görürlər. Öləndək doğub

törəmək, yemək və təhlükələrdən qorunmaq kimi bir ömür yolu yaşamağın ləzzətini kimsəyə sezdirmək niyyətində olmayan bu kiçik varlıqlardan öyrəniləsi çox şey var.

Mən yazının sonuna gələnə qədər idim ki, yeri-göyü titrədən külək səngimmiş, adamları çətir açmağa, papaqlanmağa məcbur edən yağış da kəsmiş, elə bil heç yağmamışa dönmüşdü.

Bilmirəm bu yazıda bir şey anlada bildimmi? O üzəndə də, nə gizlədim, son nöqtəni bir az tıqqıltılı – nigaran qoyuram.

Afiq MUXTAROĞLU
Niderland Krallığı

SAĞLIĞINDA QIYMƏT VERƏK İNSANLARA

Gecikmək biz insanların adətidir. Müxtəlif səbəblərlə və bəhanələrlə gecikirik. Gecikirik və sonra peşman oluruq. Demək olar ki, gecikmək artıq bəzilərimizin həyatında adət halını alıb, adiləşib. Əvvəlcə məktəbə gecikmək, sonra ali təhsil ocağına, sonra işə və s. Gecikə, gecikə gedirik.

Sayıdığım bu gecikmələr bəhs edəcəyim gecikmənin yanında çox cılız olsa da, etiraf edək ki, böyük məsələlər elə kiçik məsələlərdən formalaşır (məsuliyyətli olmaq hər zaman üz ağardır).

Həyatda elə şeylər var ki, orada gecikmək böyük səhv eləməkdir, ömrü boyu vicdanı narahat olmaqdır. Vicdan narahat olanda da yaşamaq çətin olur.

Bəli, biz insanlara vaxtında, sağlığında dəyər verməyə gecikirik. Gecikirik, sonra da peşman oluruq. Atalarımız yaxşı deyib: *son-raki peşmançılıq fayda verməz*. İnsanların sağ ikən qədrini bilmək, onlara sağlığında qiymət vermək lazımdır. Azərbaycan poeziyasının görkəmli nümayəndəsi, böyük şairimiz Cabir Novruz dillər əzbəri olan "Sağlığında qiymət verin insanlara" şeirində çox gözəl ifadə etmişdir:

*Bir arzum var, ay adamlar, qoyun deyim,
Sağlığında qiymət verin insanlara,
Yaxşılara sağlığında yaxşı deyim,
Sağlığında yaman deyim yamanlara.*

*Bu nədəndir ölənin kimi, qəlbimizdə
Adamlara sevgi, hörmət aşib-daşır.
Ölənin kimi yaxşılara da yaxşılaşır,
Yamanlara da yaxşılaşır...*

*Bu gecikmiş xeyir-dua kimə gərək?
Bundan məzar böyüyəcək,
Ya öləninmi diriləcək?
Xoşum gəlmir
Bu köhnəlmiş adətlərdən,
Xoşum gəlmir...*

Bu misralarda aydın görünür ki, insan həyatından köçəndən sonra onun yeri görünür, ancaq onda da hər şey gec olur. Yəni dünyasını dəyişmiş insanlar haqqında xoş sözlər demək, onları yad etmək onları bizə geri gətirmir. Sağlığında onlara qiymət vermədiyimizə görə nə qədər heyfəsilənsək də artıq bunun əbəs olduğunun fərqi varır.

Xatırlayıram, gözəl yazığımız Zahid Xəlil "Qabarlı əllər" hekayəsini oxuduqdan

sonra bir müddət hekayənin təsiri altında qalmışdım. Atasını dünyasını dəyişəndə balaca oğlanın yeddi yaşı var idi, anası özünü odaya közə vuraraq gecə-gündüz tarlada çalışaraq yoxsulluqla oğlunu böyütmüşdü. Ana taxıl zəmisinə gedib sahənin kənarına tökülmiş başaqları ay işığında bir-bir toplayırdı. Sonra həmin buğdanı kirkirədə çəkərək un halına gətirir və oğluna çörək bişirirdi. Oğul boya-başa çatandan sonra anasının min əziyyətlə qazandığı bir tikə çörəyə ortaqlıq olmamaq üçün işə düzəlmək fikrinə düşür. Universiteti bitirib professor olur, bir neçə illiyə onu xarici ölkəyə işləməyə göndərilir. Lakin bu illər ərzində oğul bir dəfə də olsun anasına baş çəkmir. Ana oğlunu çox gözləyir, oğul gəlib çıxmır. Professor uzun müddətdən sonra doğma kəndinə qayıdanda qonşu Cəfər kişi evin açarlarını ona verərək anasının bir ay əvvəl dünyasını dəyişdiyini bildirir. Cəfər kişi professoru qəbiristanlığa aparır, professor qara mərmər üzərində qabarlı əlləri ilə kirkirə çəkən anasının şəklini görəndə donub qalır. Nə qədər çalışsa da, göz yaşlarını saxlaya bilməyib pıçılı ilə "Məni bağışla, ana, çox gecikdim, borcumu verə bilmədim" deyir.

Yazıçı çox mühüm mənə daşıyan və bütün

zamanlarda aktual olan bir məsələni gündəmə gətirmişdir. Hekayə əsas mesajı təsirli formada bizə çatdırır. Ümumiyyətlə, nəzər salsaq görürük ki, bir çox dəyərli yazıcılarımız və şairlərimiz öz əsərlərində bu mövzuya toxunmuşlar.

Bir sözlə, hər kəsin əməyi sağlığında dəyərləndirilməli, hər kəs sağlığında ikən layiq olduğu qiyməti almalıdır. Elə yaxşı deyiblər, *hər şey öz vaxtında və yerində gözəldir*.

Dilarə Təhməzova
İlia Dövlət Universitetinin tələbəsi

Yeni YOL

Qəzet 17 iyun 2015-ci il tarixindən nəşr olunur.

15 APREL 2021-Cİ İL №007 (130)

“MOLLA NƏSRƏDDİN” JURNALININ İLK SAYININ İŞIQ ÜZÜ GÖRMƏSİNDƏN 115 İL ÖTÜR

Aprelin 7-si Azərbaycanın ilk satirik-yumoristik jurnalı olan “Molla Nəsrəddin”-in ilk sayının işiq üzünü görməsindən 115 il ötür.

Azərbaycanın böyük yazıçısı, dramaturq, publisist və ictimai xadimi Cəlil Məmmədquluzadənin yaradıcısı olduğu dərginin ilk nömrəsi 1906-cı ilin aprelin 7-də Tbilisidə “Qeyrat” mətbəxəsində çap olunub.

Böyük ədibin yazdıqlarına görə, “jurnalın ilk sayı min tirajla nəşr olunmuş, yarısı bir günün ərzində günortayadək Tiflis şəhərində satılmışdı”.

Azərbaycandilli həftəlik jurnalın 340 nömrəlik Tbilisi dövrü 1906-1918-ci illəri əhatə edir. Mətbu orqanın birinci nömrəsi **“Sizi deyib gəlmişəm, ey mənim müsəlman qardaşlarım”** çağırışı və üz qabığında öz həmvətənlərini yatmış vəziyyətdən oyatmağa çalışan Molla Nəsrəddinin təsviri yer alıb. İlk sayın bütün karikaturaları alman rəssam Oskar Şmerlingə məxsusdur. Müəllifin jurnalın ilk nömrəsinin çətinliklə başa gəlməsini nəzərə alaraq, həmin karikaturaları təmənnsiz çəkdiyi bildirilir.

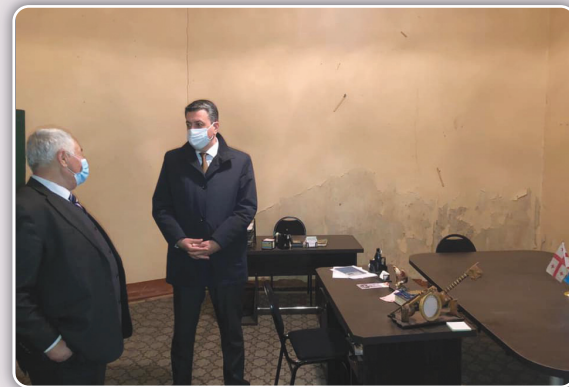
Jurnal dövrün sosial-siyasi problemlərini sadə dildə, düşündürücü formada və orijinal satirik və

sitələrlə oxuculara çatdırırdı. Mirzə Cəlilin özü demişkən, “Molla Nəsrəddin”i təbiət özü yaratdı, zəmanə özü yaratdı.

C.Məmmədquluzadənin həyat yoldaşı, görkəmli ictimai xadim Həmidə xanım Cavanşiri “Xatirələrim” kitabında yazır: *“1906-cı il aprel ayının 7-si gecəsi Mirzə Cəlillə Ömər Faiq Nəmanzadənin cibində cəmi 9 manat pul var imiş. Onlar da bu pula çap dəzğahının qulpuunu fırlatmaq üçün bir hambal tutublar. Gecə hambalı yola saldıqdan sonra ikinci hambal tutmağa daha pul qalmayıb. Onlar səhərə qədər növbə ilə çap dəzğahının qulpuunu fırlayıblar.”* Sabahı isə Azərbaycan mətbuat tarixinin ən şərəfli səhifələrindən biri yazılıb: *“Molla Nəsrəddin”*.

“Molla Nəsrəddin”lə Azərbaycanda, eləcə də, Yaxın Şərqdə tənqidi realizmin, satirik jurnalistikanın və karikatura sənətinin əsası qoyulub. Jurnal Azərbaycan satirik mətbuatının zirvəsi ilə yanaşı, haqlı olaraq realist yazılı ədəbiyyatımızın milli-mənəvi sərvəti də hesab edilir.

Azərbaycanın Gürcüstandakı səfiri Faiq Quliyev Cəlil Məmmədquluzadənin Tbilisidə yerləşən ev-muzeyini ziyarət edərək muzeyin hazırkı qəzalı vəziyyəti ilə tanış olub.

F.Quliyev muzeyin yerləşdiyi binanın əsaslı şəkildə təmir olunması üçün səylərin birləşdirilməsi məqsədilə Gürcüstan və Azərbaycanın müvafiq dövlət orqanları qarşısında məsələ qaldıracağını bildirib.

Qeyd edək ki, Tbilisinin Besiki küçəsi 24 ünvanında yerləşən ev-muzeyi 1997-ci il oktyabr ayının 11-də açılıb. Son 20 ildə muzeyin təmir-bərpası ilə bağlı işlər həyata keçirilməyib. Muzey binasının təcili təmirə ehtiyacı var.

Mənbə: report.az

NƏRİMAN NƏRİMANOVUN SEÇİLMİŞ ƏSƏRLƏRİ GÜRCÜ DİLİNƏ TƏRCÜMƏ OLUNUB

Aprelin 10-u Tbilisidə M.F.Axundov adına Azərbaycan Mədəniyyət Muzeyində ictimai-siyasi xadim, müəllim, həkim, yazıçı, publisist və dramaturq Nəriman Nərimanovun gürcü və Azərbaycan dillərində seçilmiş əsərlərindən ibarət kitabın təqdimat mərasimi keçirilib.

Kitabda ədibin “Nadanlıq”, “Nadir şah” pyesləri, “Bahadır və Sona” romanı yer alıb.

Layihənin rəhbəri və kitaba ön sözün müəllifi iqtisadiyyat üzrə fəlsəfə doktoru Aygül İsayevadır. Əsərləri gürcü dilinə filoloq Oktay Kazımov tərcümə edib.

N.Nərimanov ilk qələm təcrübəsi olan “Nadanlıq” əsərini Gürcüstanda yazıb. O “Nadir şah” əsəri ilə Azərbaycan ədəbiyyatında ilk tarixi faciənin, “Bahadır və Sona” əsəri ilə ilk milli romanın əsasını qoyub.

Mərasimdə Azərbaycan və Türkiyənin Gürcüstandakı səfirliklərinin məsul əməkdaşları, SOCAR-ın Gürcüstandakı nümayəndəliyinin rəhbər heyətinin üzvləri, Azərbaycan və gürcü ictimaiyyətinin təmsilçiləri, yazıçı və şairlər, elm adamları iştirak ediblər.

“GÜRCÜ ARZUSU”NU 6 DEPUTAT TƏRK EDİB

Parlamentin deputatları – Giorgi Xocevanişvili, Beka Liluşvili, Ana Buçukuri, Aleksandre Motsereliya, Şalva Kereselidze və Mixeil Dauşvili hakim “Gürcü Arzusu – Demokratik Gürcüstan” partiyasından istefa veriblər. Bunu G.Xocevanişvili keçirdiyi brifinqdə bildirib.

Onun sözlərinə görə, istefa verən 6 parlamentari müstəqil deputat kimi fəaliyyət göstərəcək və keçmiş baş nazir Giorgi Qaxarianın komandasına qoşulacaq.

Yayılan məlumatlara əsasən, G.Qaxaria yeni partiya yaratmağı planlaşdırır.

Qeyd edək ki, G.Qaxaria 2019-cu ilin sentyabrından bu ilin fevralın 18-dək Gürcüstanın baş naziri olub. 46 yaşlı siyasətçi hökumət başçısı vəzifəsindən istefa verməklə yanaşı hakim partiyanın sıralarını da tərk edib. O, siyasi fəaliyyətini davam etdirmək niyyətində olduğunu bildirib.

IMF: BU İL GÜRCÜSTAN İQTİSADİYYATI 3,5 % ARTACAQ

Beynəlxalq Valyuta Fondu (IMF) Gürcüstanın iqtisadi inkişafı ilə bağlı yenilənmiş proqnoz yayımlayıb. Proqnoza görə, 2021-ci ildə Gürcüstan iqtisadiyyatı yalnız 3,5 % artacaq. IMF-nin əvvəlki proqnozuna əsasən, Gürcüstan iqtisadiyyatı 4,3 % artmalı idi.

Sənədə görə, 2022-ci ildə Gürcüstan iqtisadiyyatı 5,8 %, 2023-cü ildə isə 5,5 % artacaq.

Qeyd edək ki, bu göstəricilərə baxmayaraq, Gürcüstan hökuməti iqtisadi artım proqnozunu dəyişməyib. Bu, hökumətin bu il iqtisadiyyatda 4,3 % artım gözləməsi deməkdir.

Ancaq faktıdır ki, iqtisadiyyatın 4,3 %-lik artımı olacağı halda belə Gürcüstan iqtisadiyyatı bu il bərpa olunmayacaq. Çünki 2020-ci ildə ölkə iqtisadiyyatı orta hesabla 6,2 % azalıb.

Dünya Bankının proqnozuna görə isə, 2022-ci ilin sonuna qədər Gürcüstan iqtisadiyyatının bərpası az güman ediləndir.

Mənbə: bpn.ge

Təsisçi:
“Gürcüstan Gənclərinə Yardım
və Maarifləndirmə Təşkilatı”

Redaktor:
Azər MUSAOĞLU
Yayım direktoru:
Hacı BƏKİROĞLU
Qrafik dizayn:
Elsevər ƏHMƏDOV

ÜNVAN: Qardabani şəh., Kolxoz küç. 4
TEL: (+995) 555 96 18 68
599 54 12 92
EMAIL: yeni yol qəzeti@gmail.com

Redaksiyaya gələn əlyazmalar geri qaytarılmır və onlara rəy verilmir. Müəlliflə redaksiyanın mövqeyi müxtəlif ola bilər. Qəzet hələlik ictimai əsaslarla yayımlanır və pulsuz paylanır. Qəzetdə müxtəlif informasiya agentliklərinin xəbərlərindən də istifadə olunur.